

ENNO DE WITT

HET MYSTERIE VAN DE VERDWENEN GOUDSTAVEN

**HET LEVEN VAN CHIEL VAN DER WIJK,
DE BESTE NEDERLANDSE KLUISKRAKER OOK**

**JUST
PUBLISHERS**

1.

‘GIELTJE IS WEER BEZIG’

ONVERBETERLIJKE ‘PLOFKRAKER’ HOORT VIER JAAR EISEN
ZEVENTIG KRAKEN. BUIT ACHT TON. EIS VIER JAAR

Veel te hoog, vond de verdediger. ‘Mijn cliënt is pas 24. Het is een geweldige vakman. Zijn techniek gaat nog steeds vooruit. In de gevangenis leert hij natuurlijk nog bij. Er zijn al gevangnissen in den lande waar zware jongens als het ware lesgeven in het gebruik van de thermische lans!’

De raadsman vervolgde: ‘Hoe zal mijn cliënt na vier jaar uit de bajes komen? Hij zal dan nog veel meer vakgeheimen kennen en als de perfecte inbreker op pad gaan. Bij een straf van vier jaar loopt het stellig helemaal mis met hem. Hij leert het inbreken nooit meer af!’

Vuurwerk [...] in de Almelose rechtszaal, zoals er ook vuurwerk was in de loopbaan van blonde topkraker Giel van der W. Giel was namelijk een tovenaars met de snijbrander, tegen wiens magisch vuur geen brandkast het uithield. En was er

nog eens een kluisdeur of een betonkast die weerstand bood, dan werkte de jeugdige Giel met springladingen.

Deze langharige ‘dynamitero’ was een van de eerste en ook een van de talentvolste ‘plofkrakers’ van Nederland. Hij leerde zichzelf de riskante ontploffingstechnieken, nadat hij op een van zijn vele nachtelijke operaties bij een sloopbedrijf twee en een halve kilo springstof en 75 ontstekers in de wacht had gesleept. Diezelfde kraak leverde hem uiterst welkome gereedschappen op, zoals een aantal gediamanteerde boren en een betonboormachine.

Meestal met enkele maats, soms ook alleen, maakte Enschedese Giel in enkele jaren aan antiek, geld, sieraden, kostbare postzegels een buit die in de acht ton liep; daarbij komt dan nog de schade die de heren in huizen, winkels, bankgebouwen aanrichtten. Om alarmsystemen lachten ze. Met brandkasten speelde de ploeg van snijspecialist op diens asociale kruistochten.

De recherche vermoedde het al een tijd: ‘Gieltje is weer bezig.’ En dat bleek ook wel: minstens zeventig kraken, vrijwel altijd met behulp van gestolen auto’s gepleegd, kwamen boven water. Er was echter een verkeersongeluk voor nodig om rappe Giel tegen de lamp te laten lopen.

‘Deze jongeman wordt door iedereen sympathiek gevonden, zodat men hem graag een kans wil geven,’ zo zei officier mr. Hazewinkel in zijn requisitoir. ‘Ook bij mij komt hij als een aangename persoonlijkheid over. Niettemin, hij heeft meer dan ruimschoots zijn kans gehad, heeft deze echter volkomen

laten lopen en moet nu mijns inziens de volle zwaarte van een stevige straf voelen!’

In 1973 was Giel als Benjaminkraker na een reeks spectaculaire inbraken tot slechts een jaar veroordeeld. Dit op aandrang van reclassering en psychiaters, die in zijn berouw, zijn goede wil en zijn toekomstkansen geloofden. Een jaar gevangenisstraf plus terbeschikkingstelling van de regering. In een inrichting zou men eens en voorgoed de goedwillende Gieltje van zijn neiging tot stelen en inbreken gaan genezen.

Groter echec was niet denkbaar! Al gauw kreeg de aardige Giel geregeld weekendverlof. Meteen steeg de criminaliteit in Twente en in de Achterhoek. Vakman Giel gebruikte prompt elk proefverlof om een paar forse kraken te zetten. Bij zijn terugkeer zat hij dan weer braaf met de optimistische psychotherapeuten over zijn optimale genezingskansen te praten.

De leiding van het desbetreffende instituut was met stomheid gelagen toen de talloze kraken die Giel in zijn TBR-tijd had gepleegd, aan het licht traden. Men had daar geen flauw vermoeden van gehad en hem dan ook na amper een jaar TBR uit de inrichting ontslagen. De Almelose president mr. H. P. Talsma, die de toch tamelijk ‘explosieve’ zitting volkomen in handen had, viste herhaaldelijk bij de verdachte wat deze met zijn aandeel in de aanzienlijke buit had gedaan.

President: ‘U hebt nooit buitensporige of luxueuze dingen gedaan. Waar is al dat geld gebleven?’

Verdachte: ‘Veel auto’s voor gekocht.’

President: ‘Is dat zo? Of ligt er straks ergens een aardig spaarpotje op u te wachten?’

Verdachte: 'Als ik nee zeg, gelooft u me dan?'

Giels verdediger was van oordeel dat voor een zo jonge man als zijn cliënt toch altijd een kans op een betere toekomst moest blijven bestaan, al dan niet via psychotherapie. De officier van justitie vond daarentegen dat er meer dan genoeg kansen waren gegeven en dat er nu gestraft moest worden: vier jaar met aftrek. En Giel zelf?

'Het straffen helpt blijkbaar niet veel,' zei de lakonieke [sic] springstofexpert. 'Als je in het Huis van Bewaring komt, zie je altijd dezelfde gezichten. Ik vind vier jaar veel te veel. In de gevangenissen wordt vaak gelachen om de straffen die voor vreselijke geweldsdingen worden opgelegd. Vier jaar voor mij is in vergelijking erg hoog.'

(De Telegraaf, 11 augustus 1976)

2.

HET MYSTERIE VAN DE VERDWENEN GOUDSTAVEN

‘De Telegraaf heeft de helft van wat er in dat artikel staat verzonnen, zoals me dat vaker is overkomen,’ zegt ‘Gieltje’, voluit Michiel Roelof van der Wijk, roepnaam Chiel. Zelfs de spelling van de voornaam van de ‘langharige dynamitero’ was verkeerd, en dat zou niet de enige keer zijn. Het deed niets af aan zijn roem.

‘Was er ergens een brandkast gekraakt, dan zou ik dat wel weer hebben gedaan. Brandkasten en kluizen heb ik trouwens genoeg gekraakt, te veel om op te noemen. Ik weet niet eens hoeveel precies; het zullen er tegen de driehonderd zijn geweest, voor ik met pensioen ging.’

Chiel woont tegenwoordig met zijn dwergpincher Coesko alleen in het huis dat hij in het verleden deelde met zijn ex Christel en zijn twee zoons. Achter de woning is een klein betegeld plaatsje, daarachter een houten schuur, waar hij nog steeds een deel van zijn gereedschap bewaart – voor

zover dat niet in het museum is beland, of op een expositie over zevenhonderd jaar stadsrechten, waar zijn snijbranders behoren tot de twintig objecten die de geschiedenis van Enschede illustreren.

Sinds Christel hem een laptop cadeau deed en wegwijs maakte op het internet, is hij niet alleen bezig met zijn eigen verleden, maar ook met de vuurwerkramp én met de verdwijning van acht goudstaven van een kilo per stuk, huidige waarde in totaal ruim zes ton, die hij ooit uit een brandkast van een juwelier roofde. Bij toeval. Hij was op geld uit, misschien wat juwelen, en schrok zich een ongeluk toen hij de goudbaren in handen kreeg, naast veel contanten, munten en briljanten. Had ook nog geen idee welk bizar verhaal zich zou ontvouwen, en wat het voor hem zou betekenen. Alles was ineens anders.

Hij werd gepakt, de politie nam de buit in beslag, maar de goudstaven zijn sindsdien foetsie, misschien op één exemplaar na, dat door een anonieme gever in 2006 werd geschonken aan de rooms-katholieke Broederenkerk in Deventer. Al is nog steeds niet bekend of het om een deel van de buit gaat. Voor een regionale krant was het destijds ieder geval aanleiding om het verhaal nog eens onder het stof vandaan te halen:

Voormalig brandkastenkraker Chiel van der Wijk heeft er slapeloze nachten van. Is de goudstaaf die nu is opgedoken bij de Broederenkerk in Deventer een van de acht goudstaven die hij in 1979 stal in Ootmarsum en die daarna op mysterieuze wijze verdwenen uit het Almeloze politiebureau?

In 1979 zette de toen beruchte brandkastenkraker Van der Wijk een kraak bij een juwelier- en antiekzaak in Ootmarsum. Maar hij werd binnen enkele uren gepakt en de buit, onder meer acht goudstaven, in beslag genomen. De staven werden daarna gestolen uit het politiebureau van Almelo. Dit mysterie is tot op de dag van vandaag niet opgelost. Van der Wijk kreeg een lange gevangenisstraf voor een reeks van kraken.

Het bleef aan de Enschedeër knagen dat de goudstaven nooit meer zijn opgedoken. Maar zijn hart ging sneller kloppen toen deze week bekend werd dat de Broederenkerk in Deventer door een 'gulle gever' van 75 jaar een goudstaaf cadeau had gekregen. Was dit een van de destijds door hem geroofde goudstaven? 'Ik tel dingen bij elkaar op: de gever wil niet bekend worden, Almelo ligt dicht bij Deventer... Is hij misschien de heler van de staven en is zijn geweten hem parten gaan spelen?'

Dat zal waarschijnlijk nooit met zekerheid te achterhalen zijn. Voor de armlastige St. Lebuïnusparochie is de gulle gift een welkom geschenk voor de kas van penningmeester A. Jurnink. Die wil de anonimiteit van de gever ook niet doorbreken. Hij stelt dat hij de achtergrond van de gever niet kent. 'Die hoef ik ook niet te weten.' De goudstaaf wordt binnenkort bij een bank 'verzilverd', om de tekorten van de Deventer kerk aan te vullen.

(Tubantia, 12 januari 2006)

Met Christel is het allemaal goed gekomen. Ze woont niet meer in Enschede, de stad waar ze net als Chiel geboren en getogen is, maar ze zien elkaar nog regelmatig. Ook de jongens, allebei inmiddels ruim volwassen, doen het goed, ondanks een turbulente jeugd, waarin ze hun vader niet zelden samen met hun moeder alleen zagen tijdens het bezoekuur in het huis van bewaring. Want 'Gieltje' mocht dan nog zo bekwaam zijn en zoveel goodwill verzamelen, hij verdween regelmatig achter de tralies.

Het had wat hem betreft anders moeten gaan: naar school, een eigen fietsenzaak, zodat hij zijn technische kennis en liefde voor bromfietsen en motoren kon uitleven. Maar zo liep het niet. Op zijn tiende had hij al meer meegemaakt dan een doorsnee volwassene in een heel leven, en stap voor stap raakte hij steeds dieper verstrikt in de criminaliteit.

Daarbij hield hij zich wel aan zijn eigen regels. Roofovervallen waren taboe. Geweld meed hij ook. Het ging erom de brandkast of kluis zo precies mogelijk open te krijgen, ook als er explosieven aan te pas kwamen. Zorgen dat er geen brand uit kon breken. De boel netjes achterlaten, dat was ook zo iets. Hij raakte er zo bedreven in, dat de politie aan een gekraakte kluis meteen zag dat Chiel aan het werk was geweest. Niet handig voor hem, maar zijn beroepseer ging voor, en zoals hij respect had voor zijn tegenstrevers bij justitie en politie verwachtte hij dat ook van hen.

En hij kreeg het ook, zoals na een inbraak bij wegebouwer Reef, in 1976, in Chiels hoogtijdagen als brandkastkraker, die hij uitvoerde samen met de beruchte crimineel Folly Strijker.

‘Achter het kantoor stond een grote loods, daarin lag las- en snijapparatuur. Dat kwam dus goed van pas, ik hoefde geen eigen apparatuur mee te nemen. Met Folly sprak ik af dat we dit klusje op een donderdag- op vrijdagnacht gingen doen. Het was hopen dat er een smak geld in de kluis zou liggen.

We reden met Folly’s Mercedes 190D naar Oldenzaal. Het maakte niet uit als we aangehouden zouden worden, we hadden toch geen inbrekersgereedschap bij ons. Rond half twee kwamen we probleemloos het pand binnen. We zetten alles klaar bij de kluis, en terwijl Folly de straatkant in de gaten hield, ging ik aan de slag. Het was zo langzamerhand routinewerk voor mij.

Folly kwam naast me staan en vroeg of het gelukt was. Ik zei dat de kluis alleen nog even moest afkoelen, maar hij kon zijn geduld niet bewaren en pakte met een natte doek de klink, om de deur los te trekken. Dat lukte natuurlijk niet.

Ik draaide voor de zekerheid de gas- en zuurstofkranen dicht. Folly sloeg zachtjes met een hamer op de klink, die daardoor afbrak.

“Laten we even wachten,” zei ik.

Ik ging op zoek naar een griptang, waarmee ik de as van de klink kon klemmen, zodat ik die in de openstand kon bewegen. Folly werd nerveus, hij dacht dat het niet meer zou lukken en wilde naar huis. Het stukje as dat nog uit de kluisdeur stak kreeg ik goed vast, maar de openstand van de klink ging naar boven in plaats van naar beneden. Plotseling hoorde ik een klik en we konden de kluisdeur